

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK	17
ÚVOD	19
OBECNÁ ČÁST	21
A. Rodičovský konflikt jako společenský fenomén	23
Kapitola I. Rodičovský konflikt a jeho dopad na dítě	23
Úvodem (vymezení základních pojmů)	23
Druhy rodičovských konfliktů	23
Vlastnosti konfliktu	25
Mechanismy vysvětlující souvislosti mezi rodičovským konfliktem potížemi dítěte	26
Dopady rodičovského konfliktu na dítě	30
Komunikace s dítětem jako protektivní/rizikový faktor	32
Kapitola II. Mezinárodní rodina a její specifika	37
Úvod	37
Jedinec, vztahy, kultura	37
Rodina a cyklus rodinného života	39
Mladý dospělý člověk opouští domov	41
Nový pár: spojení rodin závazným svazkem	44
Rodina s malými dětmi	47
Význam mezinárodního prvku v rodinných vztazích	50
Kapitola III. Vztahové potřeby dětí ohrožené krizí v mezinárodní rodině	51
Úvod	51
Attachment a ohrožená potřeba bezpečí a blízkosti	51
Úvod	51
Typy <i>attachmentu</i>	53
Co pomáhá? (pro rodiče i další vztahové osoby a pomáhající profesionály)	55
Vývojové trauma a jeho projevy ve vztazích: zablokovaná důvěra	55
Úvodem	55
Projevy zablokované důvěry:	56

Komplexní vývojové trauma	57
Ohrožené sociální vztahy a zdroje kulturní identity dítěte	60
Úvodem	60
Co pomáhá? (pro rodiče i další vztahové osoby a pomáhající profesionály)	61
Krise v rodině a její význam	62
B. Dítě jako subjekt ochrany v obecném právním kontextu	64
Kapitola I. Lidskoprávní východiska mezinárodněprávní ochrany dítěte a participace dětí	64
Úvod	64
K vývoji pojetí dětství z lidskoprávního hlediska	64
Od dobročinnosti k právu – vznik práv dítěte	64
Přijetí nového pojetí dětství a dítěte	65
Nové porozumění univerzality a nedělitelnosti lidských práv	66
ÚPD – změna paradigmatu pojetí dětství a dítěte	66
Zásady ÚPD	68
Právo na ochranu života a rozvoj	68
Právo nebýt diskriminován	68
Princip nejlepšího zájmu dítěte	69
Participace	70
Práva dítěte z ÚPD nabývající zvláštního významu v kontextu mezinárodní rodiny	70
Právo dítěte na svou identitu, včetně národnosti, jména, rodinných vztahů a právo na udržování pravidelného kontaktu s rodičem sídlícím v jiném státě	70
Právo nebýt oddělen od svých rodičů proti jejich vůli mimo situací, kdy o tom rozhodne kompetentní orgán v souladu s platnými zákony a s možností soudního přezkumu takového rozhodnutí a ochrana dítěte před únosem	71
Právo na přístup k informacím a na svobodu vyjádření	71
Ochrana dítěte před nezákonným narušováním jeho soukromí, rodinného života, domova, korespondence či nezákonnými útoky na jeho čest či pověst	71
Podpora rodičů při výkonu jejich společné odpovědnosti za péči o dítě a o jeho výchovu	72

Kapitola II. Práva a postavení dítěte v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva	73
Úvod (vymezení základních pojmů)	73
ESLP a jeho rozhodnutí	73
Podání stížnosti k ESLP	74
Rozhodnutí ESLP	75
Postavení dítěte v EÚLP	76
Dítě jako účastník řízení před ESLP	76
Nejlepší zájem dítěte	78
Závěry ESLP k právům dítěte v konkrétních souvislostech	80
Participační práva dítěte v judikatuře ESLP	80
Svěření dítěte do péče	82
Styková práva	83
Rychlost řízení	85
Odebrání dítěte z péče biologických rodičů	86
Osvojení	87
Mezinárodní únos dítěte	88
Popření a určení otcovství	90
ČÁST ZVLÁŠTNÍ	93
A. Základní právní rámec řešení poměrů dítěte z „mezinárodní rodiny“	95
Kapitola I. Systematika mezinárodního rodinného práva	95
Úvod (vymezení základních pojmů)	95
Mezinárodní právo rodinné a mezinárodněprávní ochrana dětí	95
Mezinárodní prvek	96
Specifika mezinárodního práva rodinného	97
Úvod	97
Role dítěte jako privilegovaného subjektu	97
Lidskoprávní obsah mezinárodního práva rodinného	98
Mezinárodní unifikace mezinárodního rodinného práva	98
Práce s prameny mezinárodního rodinného práva	99
Úvodní poznámka	99
Struktura mezinárodního práva podle systémových částí regulace	99

Struktura mezinárodního práva podle typových pramenů	101
Vzájemné vztahy a přednosti právních nástrojů	109
Kapitola II. Mezinárodní příslušnost orgánů	
k mezinárodněprávní ochraně dětí	116
Úvod (vymezení pojmu)	116
Prameny právní úpravy	118
Mezinárodní příslušnost soudů ve věcech rodičovské odpovědnosti	119
Úvodem	119
Příslušnost podle unijních předpisů	120
Příslušnost podle jiných předpisů	122
Mezinárodní příslušnost soudů ve věcech výživného	124
Úvodem	124
Příslušnost podle unijních předpisů	124
Příslušnost podle jiných předpisů	126
Mezinárodní příslušnost soudů v jiných oblastech	127
Řízení o navrácení dítěte	127
Řízení o umístění dítěte do ústavní péče nebo do pěstounské péče v jiném státě	128
Řízení o určení nebo popření rodičovství k dítěti	128
Mezinárodní příslušnost správních orgánů	129
Kapitola III. Obvyklé bydliště dítěte	131
Úvodem (vymezení základních pojmů trvalý pobyt, obvyklé bydliště, obvyklý pobyt)	131
Obvyklé bydliště jako hraniční určovatel	132
Obvyklé bydliště dítěte ve vnitrostátním právu, evropském právu a mezinárodních smlouvách	133
Definice a obecné předpoklady pro založení obvyklého bydliště ...	135
Specifika obvyklého bydliště dítěte	136
Fyzická přítomnost	137
Délka pobytu a integrace dítěte	138
Úmysl založit obvyklé bydliště	139
Zájem dítěte	139
Kapitola IV. Status a úloha ÚMPOD a jeho postavení v systému sociálně-právní ochrany dětí v ČR	142
Úvod (historie a důvody vzniku ÚMPOD)	142
Postavení ÚMPOD	142

ÚMPOD jako správní orgán	143
ÚMPOD jako orgán sociálně-právní ochrany dětí	143
ÚMPOD jako ústřední orgán dle nástrojů mezinárodního a unijního práva	144
ÚMPOD jako kolizní opatrovník	146
ÚMPOD jako zmocněnec účastníka	147
Metody práce	148
Kapitola V. Výkon opatrovnictví v mezinárodním kontextu	150
Úvod (vymezení základních pojmů)	150
ÚMPOD jako kolizní opatrovník	151
Principy práce opatrovníka v mezinárodním kontextu	153
Spolupráce ÚMPOD s místním OSPOD	154
Spolupráce s rodiči	154
Zajištění informací o rodině	155
Zajištění participace dítěte	156
Interdisciplinární spolupráce	156
Předvídatelnost stanoviska, hledání alternativního řešení	157
Zvláštnosti opatrovnictví v mezinárodním kontextu – v čem se od vnitrostátního opatrovnictví liší a jeho výkon ztěžuje	157
Formální složitost řízení	158
Neznalost práva/chybné srovnání české a zahraniční právní úpravy	158
Vzdálenost	158
Dítě v zahraničí	159
Neznalost mateřského jazyka rodiče/dítěte	160
Absence podporujících služeb ve všech regionech ČR	160
B. Participační práva dítěte a jejich realizace v řízeních s mezinárodním prvkem	161
Kapitola I. Práva a participace dětí v českém právním řádu	161
Úvod (vymezení pojmu participační práva dítěte)	161
Zakotvení participačních práv dítěte v nadnárodních pramenech práva	161
Mezinárodní úmluvy	162
Evropská úprava	164
Zakotvení participačních práv dítěte v českém právním řádu	165
Význam participačních práv dítěte	168

Kapitola II. Způsoby informování dítěte a zjišťování jeho názoru	170
Úvod (zapojení dítěte do procesu sociálně-právní ochrany dětí)	170
Vedení rozhovoru s dítětem	172
Kdo vede rozhovor	173
Příprava rozhovoru	173
Úvod rozhovoru	175
Jádro rozhovoru	176
Závěr rozhovoru	177
Informování dítěte	177
Zjišťování názoru a prožívání dítěte	180
Způsoby, techniky a pomůcky pro rozhovor s dítětem	182
Medvídci, rybky a jiné karty znázorňující emoce	183
Karty s příběhy a atmosférou	184
Mapa rodiny a její různé verze	185
Teploměr	186
Prstoví maňásci	187
Domky, panáčky, auta, letadla aj.	188
Přemisťovací kalendář	189
Kouzelné brýle	190
Pracovní listy (kouzelná rybka/hůlka, batoh starostí, blob tree aj.)	191
 C. Právní rámec řešení rodičovských konfliktů s mezinárodním prvkem a jeho praktická realizace	194
 Kapitola I. Rodičovská odpovědnost a její naplňování v mezinárodních souvislostech	194
Úvod (vymezení základních pojmů)	194
Národní právní úprava rodičovské odpovědnosti	195
Obecně o povinnostech a právech rodičů	195
Povinnosti a práva rodičů spojená s osobností dítěte	195
Rodičovská odpovědnost	195
Vyživovací povinnost	195
Rodičovská odpovědnost	196
Obecně	196
Výkon rodičovské odpovědnosti	197
Soudní zásahy do rodičovské odpovědnosti	198

Obsah rodičovské odpovědnosti	198
Péče o dítě, jeho ochrana a výchova, osobní styk s dítětem	199
Zajištění vzdělání dítěte, určení místa bydliště	202
Zastupování dítěte	203
Péče rodičů o jmění dítěte	203
Postavení dítěte ve vztahu rodič – dítě	204
Nejlepší zájem dítěte	204
Rodičovská odpovědnost v mezinárodních souvislostech	205
Úvodem	205
Prameny právní úpravy	205
Rozhodné právo ve věcech rodičovské odpovědnosti	206
Kapitola II. Určování a popírání rodičovství v mezinárodním kontextu	208
Úvod (vymezení základních pojmů)	208
Formy rodičovství	208
Národní právní úprava určování a popírání rodičovství	209
Prameny právní úpravy	209
Mateřství	211
Otcovství	213
Úvodem	213
Určení otcovství	213
Popření otcovství	215
Určování a popírání rodičovství v mezinárodním kontextu	216
Úvod	216
Prameny právní úpravy	217
Příslušnost a rozhodné právo ve věcech určování a popírání rodičovství podle dvoustranné smlouvy o mezinárodní právní pomoci	218
Příslušnost	218
Rozhodné právo	218
Příslušnost a rozhodné právo ve věcech určování a popírání rodičovství podle ZMPS	219
Rozhodné právo	219
Uznání cizích rozhodnutí ve věcech určení a popření rodičovství	221

Uznávání rozhodnutí podle dvoustranných smluv o mezinárodní právní pomoci	222
Uznávání rozhodnutí podle ZMPS	222
Kapitola III. Mezinárodní únos dítěte	223
Úvod (vymezení základních pojmů)	223
Prameny právní úpravy	224
Jak se postupuje v případě mezinárodního únosu dítěte	225
Co soud v řízení o navrácení posuzuje	227
Záruky jako opatření na ochranu dítěte v zemi obvyklého bydliště	229
Pravidla pro navrácení v českém právním řádu	230
Legální možnosti vycestování s dítětem na dlouhou dobu	234
Mezinárodní únos dítěte jako trestný čin	235
Řešení mezinárodních únosů v praxi	236
Dopady mezinárodního únosu na dítě a jeho rodinu	237
Možnosti ochrany dítěte v případech mezinárodních únosů dítěte	239
Prevence mezinárodních únosů dětí	240
Kapitola IV. Vyživovací povinnost v mezinárodních rodinách	242
Úvod (vymezení základních pojmů)	242
Národní právní úprava	242
Základní přehled právní úpravy vyživovacích povinností	242
Vyživovací povinnost rodičů vůči dětem	243
Právní úprava vymáhání výživného v České republice	245
Vymáhání výživného v přeshraničních sporech	246
Úvod	246
Předpoklady pro přeshraniční vymáhání výživného	247
Existence odpovídajícího právního rámce	247
Právní úprava týkající se uznání a výkonu cizích rozhodnutí	248
Spolupráce ústředních orgánů, poskytnutí právní pomoci	249
Existence odpovídajícího dokumentu	251
Podmínky na straně oprávněného	252
Podmínky na straně povinného	252
Vymáhání výživného prostřednictvím ÚMPOD	253
Vybrané praktické otázky při přeshraničním vymáhání výživného	254

D. Náhradní rodinná péče a osvojení v mezinárodních souvislostech	257
Kapitola I. Náhradní rodinná péče v mezinárodním kontextu	257
Úvod (vymezení základních pojmů)	257
Národní právní úprava	258
Prameny právní úpravy	258
Základní přehled forem náhradní rodinné péče	258
Poručenství	259
Svěřenectví	260
Pěstounství	260
Ústavní výchova	262
Rychlý zásah řešící poměry dítěte	263
Náhradní formy péče v mezinárodním kontextu	263
Úvod	263
Svěření do péče jiné osoby nebo do pěstounské péče do ciziny	264
Nezprostředkované mezinárodní osvojení	265
Uznání cizozemského rozhodnutí o osvojení	266
Postup při úpravě poměrů dětí – občanů jiných států narozených na území ČR	268
Nezletilí „migranti“ (osoby bez obvyklého bydliště na území ČR)	269
Kapitola II. Mezinárodní osvojení	271
Úvod (vymezení základních pojmů)	271
Národní právní úprava	271
Mezinárodní osvojení	272
Účel mezinárodního osvojení	272
Osvojení dítěte z České republiky do ciziny	273
Osoba osvojitele	274
Podmínky, za jakých může být dítě osvojeno	275
Souhlas rodičů s osvojením (§ 809 a násl. ObčZ)	275
Souhlas dítěte s osvojením (§ 806 a násl. ObčZ)	277
Osvojení dítěte bez souhlasu rodičů (§ 818 a 819 ObčZ)	278
Proces zprostředkování	279
Osvojení a postadopční servis	282

Osvojení dítěte z ciziny do České republiky	284
Osvojení zprostředkované ÚMPOD	284
Osvojení nezprostředkované Úřadem a rizika s tím spojená ...	285
Kapitola III. Posuzování a párování v procesu mezinárodního osvojení	287
Úvod (vymezení základních pojmů)	287
Konkrétní postupy při posouzení žadatelů o osvojení s mezinárodním prvkem	289
Posouzení žadatelů z psychologického hlediska	289
Struktura zprávy	289
Explicitní měření a vyjádření se k tendenci sociální desirability	292
Dítě v rodině	293
Závěr a doporučení, včetně eventuálních limitů žadatelů	293
Posouzení ze sociálního hlediska	293
Úvodem	293
Doporučený rámec pro posuzování žadatelů ze sociálního hlediska	294
Další aspekty posouzení žadatelů	295
Posouzení dítěte	296
Výběr žadatelů (párování, matching)	299
ZÁVĚR	301
SEZNAM LITERATURY	303